

آثار و پیامدهای اجتماعی حجاب در سلامت روان از منظر آموزه های دینی

دکتر سید معصوم حسینی^۱، دکتر سیده فاطمه سلیمی^۲، نرگس احسانی^۳

۱. استادیار دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم

masoom hosseini@gmail.com

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم

۳. دانش آموخته سطح سه حوزه علمیه

nargesehsani1394@gmail.com

چکیده

سیمای حقیقی حجاب حضور در لباسی است که زن با مدد آن بتواند بدون آسیب های روحی و روانی به انجام وظایف خود همت گمارد و بازیچه دست شهوت پرستان نشود و ارزش او به میزانی پایین نیاید که تنها وسیله ای برای ارضای شهوت های دیگران باشد. از آنجا که اسلام دینی اجتماعی است، از این رو بر هر فردی این مسئولیت نهاده شده تا با رعایت حجاب، مانع از برانگیخته شدن شهوت جنسی دیگران شود و جامعه از فساد و ویرانی محفوظ بماند. مقاله حاضر به این سوال پاسخ می دهد که قرآن کریم که راهگشای بشریت برای ادامه حیات و رسیدن به کمال است و روایات معصومین علیهم السلام هم جزئیات این کتاب آسمانی را بیان کرده، چگونه به آثار و پیامد اجتماعی حجاب در سلامت روح و روان اشاره کرده است؟ و از منظر آیات و روایات رعایت حجاب چه آثار و پیامدی در سالم ماندن روح و روان جامعه ایفا می کند؟ با بررسی تفاسیر، کتب و مقالات مربوط به این سوال پاسخ داده شده است. یافته های تحقیق نشان داد که حجاب به عنوان یکی از اصلی ترین شعائر دینی اثرات مثبت فراوانی بر زندگی اجتماعی از جمله: استواری اجتماع، سلامت نسل، فراهم نشدن زمینه گناه، کاهش فساد و آرامش اجتماعی و... می گذارد. و پیامدهای فراوانی را بر جامعه از جمله: به هدر نرفتن نیروی کار و فعالیت در جامعه، گسترش پیدا نکردن تهمت و سوءظن در جامعه، کاهش فساد اخلاقی، کم شدن آمار طلاق و... دارد.

واژه های کلیدی: آثار، پیامد، حجاب، سلامت روان، جام

مقدمه

یکی از مهمترین عامل ایجاد بهداشت روان در اجتماع، حجاب و عفاف است که تا حد زیادی از بیماری‌های روانی اخلاقی جامعه می‌کاهد. مقوله بی‌حجابی امروز به یک معضل در جامعه درآمده که فقط دامنگیر افراد بدحجاب نیست، در واقع آسیب‌های آن تمام اعضای جامعه را دربرمی‌گیرد. از نظر اسلام محدودیت کامیابی‌های جنسی به محیط خانوادگی و همسران مشروع، علاوه بر اینکه برای زن نقش دفاعی دارد از جنبه روانی به بهداشت روانی اجتماع کمک می‌کند و از جنبه خانوادگی سبب تحکیم روابط خانواده و برقراری صمیمیت کامل بین زوجین و از جنبه اجتماعی موجب حفظ و استیفای نیروی کار و فعالیت اجتماع می‌گردد و از نظر وضع زن در برابر مرد، سبب می‌شود ارزش زن در برابر مرد بالا رود.

حجاب در اسلام از یک مسأله کلی‌تر سرچشمه می‌گیرد و آن این است که لذت‌های جنسی محدود به محیط خانوادگی و زناشویی شود و اجتماع تبدیل به محیطی برای کار و فعالیت شود. و آنچه می‌تواند جامعه‌ای را از این آسیب‌ها حفظ کند، ترویج فرهنگ دقیق عفاف و تبیین ابعاد مختلف آن در جامعه است.

در این گفتار به بررسی اهم آثار اجتماعی حجاب بر سلامت روح و روان از منظر آیات و احادیث پرداخته می‌شود:

۱. آثار اجتماعی حجاب در سلامت روان از منظر آیات و روایات

۱-۱. استواری اجتماع: «یا ایُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا» (احزاب (۳۳) آیه: ۵۹). «ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمنان بگو: «جلابباها [روسری‌های بلند] خود را بر خویش فروافکنند، این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است؛ (و اگر تاکنون خطا و کوتاهی از آنها سر زده توبه کنند) خداوند همواره آمرزنده رحیم است.»

آیه شرفه مجوز ورود زنان را به جامعه با پوشش می‌داند و در ادامه فرمود تا مورد اذیت قرار نگیرند، این دستورات برای حفظ زن و مرد و نهایتاً برای حفظ جامعه می‌باشد. چون جامعه متشکل از افراد و خانواده‌ها می‌باشد. اگر خانمی هنگام خروج از منزل با حیا باشد و پوشش مناسب داشته باشد، اجازه تعرض به هیچ مرد هوسرانی را نمی‌دهد و مردان ضعیف ایمان هم با صحنه نامناسبی روبرو نمی‌شوند و از گناه محفوظ می‌مانند و در نتیجه جامعه هم که متشکل از این افراد می‌باشد از فروپاشی مصون می‌ماند.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) به حضرت علی (علیه السلام) سفارش کردند که «یا علی لیس علی النساء جمعه و لا جماعه و لا اذان و لا اقامه و لا عیاده مریض و لا اتباع جنازه» «بر زنان اقامه نماز جمعه و نماز جماعت و اذان و اقامه و عیادت مریض و پشت سر جنازه رفتن لازم نیست» (قمی، ج ۸، ص ۲۴۲).

حضرت علی (علیه السلام) به کسانی که به عدم اختلاط در جامعه توجه نمی کنند فرمود که «آیا شما (مردان) حیا نمی کنید و غیرت نمی ورزید، زنانان به بازارها رفته مزاحم بیماردارلان می گردند» (حر عاملی، ج ۷، ۱۴۱۴ق، ص ۹۸).

با توجه به روایات می بینیم که ائمه معصوم (علیهم السلام) از هر کاری که موجب اختلاط زن و مرد شود و به استواری جامعه لطمه بزند و ایجاد فتنه کند منع می کردند.

۱-۲. سلامت نسل: «و مَریمَ ابْنَتِ عِمْرانُ الَّتِی أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا...» (تحریم (۶۶) آیه: ۱۲).

«و همچنین به مریم دختر عمران که دامان خود را پاک نگه داشت، و ما را از روح خود در آن دمیدیم...».

«أَحْصَنَتْ» از حصن به معنای قلعه، در مورد زنان، رمز عفت و پاکدامنی است.

پیام هایی که در این آیه وجود دارد این است که: «خداوند مریم را به عنوان الگوی پاکدامنی برای زنان و مردان معرفی کرده است. «لَلَّذِینَ آمَنُوا... مَریمَ ابْنَتِ عِمْرانَ». و اینکه ارزش زن به پاکدامنی اوست و فرزند پاک از دامان پاک برمی خیزد» (قرآنی، ۱۳۸۳ش، ج ۱۰، صص ۱۴۲ و ۱۴۱). زنی که با عفت باشد نسلی سالم به جامعه تحویل می دهد و در نتیجه روح و روان جامعه هم از آلودگی ها حفظ می شود.

از امام صادق (علیه السلام) سؤال شد: «لَمَّا فِيهِ مِنَ الْفَسَادِ وَ ذَهَابِ الْمَوَارِثِ وَ انْقِطَاعِ الْأَنْسَابِ لَا تَعْلَمُ الْمَرْأَةُ فِي الزَّوْجِ مَنْ أَحْبَلَهَا وَ لَا الْمَوْلُودُ يَعْلَمُ مَنْ أَبُوهُ وَ لَا أَرْحَامَ مَوْصُولَهُ وَ لَا قَرَابَةَ مَعْرُوفَهُ» چرا خداوند زنا را حرام کرد؟ بیان شده «زیرا رهاوردی جز فساد و به هم خوردن موارث و قطع نسب ندارد. در آن، هیچ زنی نمی داند چه کسی او را باردار کرده، و نه فرزند می داند پدرش کیست و در نتیجه نه قوم و خویشی و نه شخصیت و هویتی برای کسی خواهد بود» (طبرسی، ج ۲، ۱۴۰۳ق، ص ۳۴۷).

در خانواده هایی که به فرهنگ عفت پایبندند، به وجود آمدن نسل سالم و با هویت مشخص، امری تردیدناپذیر است. زیرا در چنین محیطی، فرزندان از عطفوت بیکران خانواده برخوردارند، دارای مشروعیت در پیدایش و انتساب خویش هستند و از این لحاظ، دچار ننگ و سرشکستگی نیستند، از تربیت والدین متعهد بهره مندند، از لحاظ نیازهای مادی تا حدودی تأمین می شوند و نیازهای فکری، روانی، اعتقادی و اجتماعی آنان برآورده می گردد.

اما در محیط های دور از عفت، گسترش آزادی های جنسی، نسل بحران زده و نامشروع پدید می آورد؛ نسلی که از عطفوت مقدس خانواده محروم است و از انتساب خویش شرمند و گرفتار عقده حقارت است، چنین نسلی دست به غارت و گردنکشی می زند و چون محبت ندیده است، به کسی محبت نمی کند. کسی هم که برای خود ارزش و کرامت نفس قائل نباشد، موجب ناامنی های اجتماعی خواهد شد.

۳-۱. **کاهش فساد:** پوشیدگی زن همواره خاکریز بزرگی در برابر موج کجروی هاست. مقایسه آمار جنایات جنسی در فصل تابستان و زمستان در جوامع غربی و اسلامی که زنان از پوشیدگی بیشتری برخوردارند نشان از اثر پوشیدگی زنان در کاهش مفاسد اجتماعی دارد. زیرا بسیاری از مفاسد اجتماعی به شهوات جنسی مربوط می‌شود که با پوشیدگی زن زمینه آنها از بین می‌رود. وقتی چشم‌ها نبینند و دل‌ها نخواهند تحریکات جنسی و عشق‌های کاذب نیز از میان می‌روند و سلامت اخلاقی بر اجتماع حاکمیت می‌یابد» (اکبری، ۱۳۸۹ش، ص ۹۴).

خداوند می‌فرماید: «یا نساء النبی لستن کأحد من النساء ان اتقین فلا تخضعن بالقول فیطمع الذی فی قلبه مرض و قلن قولاً معروفاً» (احزاب (۳۳) آیه: ۳۲).

این آیه هم در مورد برخورد با نامحرم می‌باشد که صدای خود را نازک نکنید تا بیمار دلان در شما طمع نکنند و سخن نیکو و محکم و پسندیده در مقابل نامحرم بگویند و در جامعه‌ای که رفت و آمد می‌کنید اینگونه سخن بگویند، وقتی در جامعه‌ای بستر فراهم نباشد گناهی صورت نمی‌گیرد و فساد کم می‌شود. از امام صادق (علیه السلام) روایت شده که «لا یصلح للمرأة المسلمة ان تلبس من الخمر و الدرر ما لا یواری شیئاً». «برای زن مسلمان جایز نیست که روسری و پیراهنی بر تن کند که بدنش را نپوشاند.» (مجلسی، ۱۴۰۴ق، ج ۱۵، ص ۳۰۶). جایز نبودن لباسی که پوشش ندارد می‌تواند این معنی را داشته باشد که موجب برانگیختگی شهوت مردان بی بند و بار و در نتیجه ایجاد فساد در جامعه شود. «مستر همفر جاسوس انگلیسی گوید: زنان باحجاب محکم هستند و نفوذ فساد میانشان ممکن نیست» (اکبری، ۱۳۸۹ش، ص ۹۲). یک جاسوس انگلیسی پی به این برده که حجاب سد دفاعی در برابر فساد می‌باشد.

۴-۱. **فراهم نشدن زمینه گناه:** خداوند در سوره نور می‌فرماید: «یا ایها الذین آمنوا لا تدخلوا بیوتاً غیر بیوتکم حتی تستأنسوا و تسلموا علی أهلها...» (نور (۲۴) آیه: ۲۷). «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! در خانه‌هایی غیر از خانه خود وارد نشوید تا اجازه بگیریید و بر اهل آن خانه سلام کنید...».

آیه به صورت کلی بیان داشته است، پس هم شامل مردان می‌شود و هم زنان، مردی که برای ورود به خانه دیگران اجازه می‌گیرد هم برای خود او خوب است و هم برای اهالی آن خانه، هم خود با صحنه نامناسبی مواجه نمی‌شود و هم اهل خانه خود را آماده برای ورود بیگانه می‌کنند و نیز بالعکس برای زنان هم همین طور، در نتیجه هم خود با آرامش خاطر، اجازه ورود می‌گیرد و هم اهل خانه، آرامش قلبی شان حفظ می‌شود و نیز زمینه برای انجام گناه فراهم نمی‌شود.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در خطاب خود به حواء همسر عطاره بیان داشتند که «هر زنی که به خداوند سبحان و روز قیامت ایمان دارد زینتش را برای غیر شوهرش آشکار نمی‌کند و همچنین موی سر و مچ خود را نمایان نمی‌سازد و...» (نوری، ۱۴۰۸ق، ج ۱۴، ص ۲۴۴).

آشکار نکردن زینت و موی سر و مچ، برای نامحرم می تواند این مفهوم را برساند که زمینه برای انجام گناه و کارهای حرام فراهم نشود.

«إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَانٍ رَأَى نِسَاءً مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَنَهَى أَنْ تَتَكَلَّمَ الْمَرْأَةُ عِنْدَ غَيْرِ زَوْجِهَا وَغَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا أَكْثَرَ مِنْ خَمْسِ كَلِمَاتٍ مِمَّا لَا بُدَّ لَهَا مِنْهُ». «رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) زنان را نهی فرمود از اینکه در حضور نامحرم، بیشتر از پنج کلمه در باره مسائل ضروری سخن بگویند» (بروجردی، ج ۲۵، ۱۳۸۶ش، ص ۶۴۸). با توجه به روایت شریفه از سخنان رسول خدا می توان چنین برداشت کرد که منع بیش از پنج کلمه سخن گفتن، به خاطر این باشد که زمینه برای انجام گناه بین آنها فراهم نشود و از عواقب سوء در امان بمانند چون همه افراد جامعه که در یک سطح نیستند افراد شهوتران و سست ایمان هم در جامعه هستند، پس باید جانب احتیاط را رعایت کرد و از صحبت غیر ضروری اجتناب کرد.

۱-۵. آرامش اجتماعی: تجربه ثابت کرده که نبود حریم میان زنان و مردان در سطح جامعه، موجب افزایش فساد و بی بند و باری می شود و آرامش و امنیت را از آنان سلب می کند.

خداوند می فرماید در آیه ۳۲ سوره مبارکه احزاب می فرماید: «ای همسران پیامبر! شما همچون یکی از آنان معمولی نیستید اگر تقوا پیشه کنید؛ پس به گونه ای هوس انگیز سخن نگویند که بیمار دلان در شما طمع کنند، و سخن شایسته بگویند!».

افراد زیادی به منزل پیامبر اکرم رفت و آمد می کردند، در نتیجه باید زنان ایشان الگوی زنان دیگر باشند و با رعایت حجاب خود آرامش را در اجتماع پا بر جا داشته باشند تا سودجویان در آنان طمع نکرده هم خود آرامش خاطر داشته باشند هم نامحرمان تشویش خاطر نداشته باشند.

در حدیثی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است «مَا اعْتَنَمَ أَحَدٌ بِمَثَلِ مَا اعْتَنَمَ بَعْضُ الْبَصَرِ» «هیچ غنیمتی به چنگ نیامده است که پرفایده تر باشد از غنیمتی که آدمی از راه فرو نهادن چشم بدست آورده است» (منسوب به جعفر بن محمد (ع)، ۱۴۰۰ ق، ص ۹).

که این غنیمت، می تواند ایجاد آرامش روحی و روانی باشد که در اثر غضب حاصل شده است، چشم که صحنه های حرام را نبیند، ذهن درگیر نمی شود، در نتیجه آرامش حاصل می شود.

عفاف پیشه کردن نجات از اضطراب هاست، از حضرت علی (علیه السلام) روایت شده «هر که نگاهش را از نامحرم فرو بندد قلبش آسوده می گردد».

همچنین از آن حضرت نقل شده «مَنْ غَضَّ طَرْفَهُ قَلَّ أَسْفَهُ وَأَمِنْ تَلَفُهُ» هر که نگاهش را از نامحرم فرو بندد اندوهش اندک می شود و از تباه شدن آسوده می گردد» (تمیمی آمدی، ۱۴۱۰ ق، ص ۶۳۳).

نگاه ها عشق هوسی را پدید می آورند و وقتی سفره این عشق گسترده شد، قصه غصه ها، حسدها، خودکشی ها، و دیگر کشی ها آغاز می گردد و تمام آرامش روح و روان آدمی را بر هم می ریزد. در جامعه ای که انسان ها در آن زندگی می کنند از عواقب این گرفتاری ها مصون نیستند.

۲. پیامدهای اجتماعی حجاب در سلامت روان از منظر آیات و روایات

حجاب به عنوان یکی از ضروریات دین مبین اسلام بازتاب فراوانی بر روح و روان انسان‌ها دارد که در این جا به بعضی از پیامدهای اجتماعی آن اشاره می‌شود:

۲-۱. **به هدر رفتن نیروی کار و فعالیت در جامعه:** «کشاندن تمتعات جنسی از محیط خانه به اجتماع، نیروی کار و فعالیت اجتماع را ضعیف می‌کند. برعکس آنچه که مخالفین حجاب گفته‌اند: «حجاب موجب فلج کردن نیروی نیمی از افراد اجتماع است» ترویج روابط آزاد جنسی موجب فلج کردن نیروی اجتماع است.

اسلام نه می‌گوید زن از خانه بیرون نرود و نه فعالیت اقتصادی خاصی را برای زن تحریم می‌کند. پوشاندن بدن به استثنای وجه و کفین مانع هیچگونه فعالیت فرهنگی یا اجتماعی یا اقتصادی نیست. آنچه موجب فلج کردن نیروی اجتماع است آلوده کردن محیط کار به بهره‌وری شهوانی است» (ابن شهر آشوب مازندرانی، ج ۴، ۱۳۷۹ ق، ص ۲۶۴).

از امام رضا (علیه السلام) نقل شده که: «حَرَّمَ النَّظْرَ إِلَى شُعُورِ النِّسَاءِ الْمَحْجُوبَاتِ بِالْأَزْوَاجِ وَغَيْرِهِنَّ مِنَ النِّسَاءِ لِمَا فِيهِ مِنْ تَهْيِيجِ الرِّجَالِ وَمَا يَدْعُو التَّهْيِيجَ إِلَى الْفَسَادِ وَالدُّخُولِ فِيمَا لَا يَحِلُّ وَلَا يَجْمَلُ» «نگاه کردن به موی سر زنان چه شوهردار و چه بی‌شوهر حرام است، زیرا سبب برانگیخته شدن غریزه شهوت مردان می‌شود و این برانگیختگی آنان را به فساد و انجام کارهای حرام و نازیبا می‌کشاند» (ابن بابویه، ج ۲، ۱۳۷۸ ق، ص ۹۷).

با توجه به روایت وقتی زنی در جامعه این چنین ظاهر شود و مرد هم راحت، بدون هیچ حُجُب و حیایی او را نگاه کند معلوم است که هیچ کدام تمرکز کافی برای کار کردن ندارند، و علاوه بر اینکه باعث هدر رفتن نیروی فعال جامعه می‌شوند، ممکن است موجب حادثه آفرینی هم شود.

در آیه ۵۳ از سوره مبارکه احزاب هم که آمده وقتی چیزی از زن‌های پیامبر اکرم می‌خواهید از پشت پرده بخواهید که این برای پاکی دل‌های شما و آنان بهتر است می‌توان به سایر زن‌های جامعه تعمیم داد و نتیجه پاکی دل، همان می‌شود که در بالا اشاره شد.

۲-۲. **گسترش پیدا نکردن تهمت و سوء ظن در جامعه:** یکی از پیامدهای سوء بدحجابی، تهمت زدن به زنان بدحجاب است. افراد بدحجاب در عمل با فرهنگ جامعه اسلامی مخالفت می‌کنند و با پوشش نامناسب وارد جامعه می‌شوند در حالی که عقل و منطق حکم می‌کند افراد یک جامعه اسلامی به ارزش‌های بر خاسته از فرهنگ آن جامعه مثل حجاب، احترام بگذارند و آن را رعایت کنند. در چنین حالتی طبیعی است که افراد بدحجاب مورد سوء ظن واقع شوند. و دیگران بگویند چنین شخصی که به راحتی ارزش‌های جامعه اسلامی مثل حجاب را زیر پا می‌گذارد و گناه می‌کند و از غضب الهی نمی‌ترسد، چه بسا گناهان دیگری نیز انجام می‌دهد.

خداوند در قرآن کریم بیان داشته که «در غیر خانه های خود با اجازه وارد شوید و این برای شما بهتر است» (نور) (۲۴) آیه: ۲۸، شاید منظور از بهتر بودن این باشد که با اجازه ورود گرفتن، و سرزده وارد نشدن، در جایگاه تهمت و سوء ظن قرار نمی گیرید. اگر کسی سرزده داخل خانه کسی شود شاید این سوء تفاهم پیش بیاید که خواسته کسی را که در داخل خانه هست را با حالت بدون حجاب ببیند و قصد مزاحمت داشته است.

از امام علی (علیه السلام) روایتی نقل شده است که «مَنْ وَضَعَ نَفْسَهُ مَوَاضِعَ التُّهْمَةِ فَلَا يَلُومَنَّ مَنْ أَسَاءَ بِهِ الظَّنَّ» «کسی که خود را در جایگاه تهمت قرار داده است پس نباید کسی که سوء ظن به او پیدا کرده است را سرزنش کند، بلکه باید خود را مورد سرزنش و نکوهش قرار دهد» (دشتی، ۱۳۸۲ش، حکمت ۱۵۹، ص ۴۷۵).

بنابراین کسی که با اهمیت ندادن به حجاب و عفت و حیا خود، به طور طبیعی زمینه بروز حرف و حدیث های دیگران را فراهم می کند، نمی تواند مانع پیدایش تهمت، نسبت به خود گردد.

۲-۳. کاهش فساد اخلاقی و بی بند و باری: از عواملی که موجب تقویت بنیان جامعه و رشد آن می شود، تلاش در جهت کاهش مفاسد و توسعه ارزش های اخلاقی در بین افراد جامعه است. جامعه ای که فساد در آن رو به گسترش باشد محکوم به نابودی است. و زندگی افراد در آن از سعادت به شقاوت کشیده خواهد شد. در این میان حجاب زنان و رعایت حُجب و حیا و عفت در مردان موجب کاهش چشم گیری در مفاسد اجتماعی خواهد شد.

خداوند می فرماید «یا نساء النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا» (۳۲) و «قَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى...» (احزاب) (۳۳) آیه: ۳۲ و (۳۳). «ای همسران پیامبر! شما همچون یکی از آنان معمولی نیستید اگر تقوا پیشه کنید؛ پس به گونه ای هوس انگیز سخن نگوئید که بیماردلان در شما طمع کنند، و سخن شایسته بگوئید! (۳۲) و در خانه های خود بمانید، و همچون دوران جاهلیت نخستین (در میان مردم) ظاهر نشوید...».

کنترل غریزه خودنمایی در زنان، در همان چارچوبی که که اسلام معین کرده است، می تواند گامی مؤثر در جهت مبارزه با مفاسد اخلاقی و خواهش های نفسانی در جامعه باشد.

از امام علی (علیه السلام) نقل شده که «در روز تار و بارانی به همراه رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در بقیع نشسته بودند که زنی سوار بر درازگوشی عبور کرد. دست حیوان در داخل گودالی افتاد، در نتیجه زن به زمین خورد، پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) چهره مبارکشان را برگرداندند گفتند ای رسول خدا آن زن شلوار پوشیده است. پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) سه بار فرمود خدایا زنانی که از شلوار استفاده می کنند مورد مغفرت قرار بده، ای مردم از شلوار استفاده کنید چرا که شلوار پوشاننده ترین لباس های شما می باشد و با آن زنان را هنگامی که از خانه خارج می شوند حفظ کنید» (ورام، ۱۳۷۶ش، ج ۲، ص ۷۸).

با توجه به روایت شریفه مشاهده می کنیم که شخصی مثل رسول خدا که به چنین مقامی رسیدند و عقیف و پاکدامن ماندند از چشم دوختن به نامحرم پرهیز می کردند و مردان را هم سفارش به پوشیدن شلوار می کردند و نیز زنانی که نیمی از قشر جامعه را تشکیل می دهند باید حجاب خود را رعایت کنند تا عقیف بمانند و آسوده خاطر در جامعه رفت و آمد کنند.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) زنان را از اینکه به مردان نگاه کنند نهی فرمود و... حضرت فرمود: «هر زنی که روسری خود را جز در خانه شوهرش زمین نهد پرده خویش را دریده است.» (بروجردی، ۱۳۸۶ش، ج ۲۵، ص ۶۸۱).

منظور رسول اکرم از نهی زنان از نگاه کردن به مردان نامحرم، و مکشوف نکردن سر، می تواند این باشد که زمینه برای فساد اخلاقی و بی بند و باری فراهم نشود.

از حضرت موسی بن جعفر (علیه السلام) «سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ يَكُونُ بِهَا الْجُرْحُ فِي فَخْذِهَا أَوْ بَطْنِهَا أَوْ عَضْدِهَا هَلْ يَصْلِحُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ يُعَالِجُهُ قَالَ لَا.» «در مورد زنی که جراحتی در ران یا شکم یا بازویش ایجاد شده آیا سزاوار است مرد به جهت معالجه به او نگاه کند؟ فرمود: خیر» (عریضی، ۱۴۰۹ق، ص ۱۶۶).

چنین سفارشی از سوی امام معصوم می تواند این نتیجه را داشته باشد که ایشان برای کاهش فساد در سطح جامعه چنین توصیه ای فرمودند. هر چه گرایش جامعه به حجاب و عفت شدت یابد از مفاسد اخلاقی و اجتماعی و بسیاری از ناهنجاری های روحی، روانی کاسته می شود. سلامت اخلاق جامعه از اهداف عالی اسلام است.

۴-۲. کم شدن آمار طلاق: از پیامدهای زیان بار رعایت نکردن عفاف و حجاب، طلاق و جدایی زن و شوهر و از هم پاشیدن نظام خانواده است.

خداوند در قرآن کریم می فرماید: «أَقُلِّ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ...» (نور (۲۴) آیه: ۳۰). «به مردان مؤمن بگو: چشمان خود را (از نگاه به نا محرم) فرو گیرند و دامن خود را حفظ نمایند، این برای پاک ماندن آنان بهتر است.»

و نیز در آیه دیگر می فرماید: «أَقُلِّ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا...» (نور (۲۴) آیه: ۳۱). «و به زنان با ایمان بگو چشم های خود را (از نگاه هوس آلود) فرو گیرند، و دامن خویش را حفظ کنند و زینت خود را - جز آن مقدار که نمایان است - آشکار نمایند...».

خداوند در قرآن هم به مردان سفارش غضب بصر کرده هم به زنان، هم به مردان سفارش پاکدامنی کرده هم به زنان، جامعه ای که در آن این چیزها رعایت نشود زمینه گناه فراهم می شود و فساد و بی بند و باری جامعه را فرا می گیرد، چون تعادل روانی در چنین جامعه ای وجود ندارد. هرگاه زنان با ظاهری آراسته در جامعه حاضر شوند، مردان ضعیف ایمان، با چشم چرانی و مشاهده زیبایی های ظاهری و مقایسه همسران خویش با این زنان ... که طبیعتاً میوه تلخ آن بی رغبتی یا کاهش محبت به همسران خود می باشد زمینه بهانه جویی

مردان و عیب جویی و تحقیر و بی احترامی به زنان خویش و در نتیجه بروز اختلافات، ایجاد شده و در نهایت به طلاق و جدایی کشیده می شود.

امام صادق (علیه السلام) در روایتی فرمودند که «النَّظْرَةُ بَعْدَ النَّظْرَةِ تَزْرَعُ فِي الْقَلْبِ الشَّهْوَةَ وَ كَفَى بِهَا لِصَاحِبِهَا فِتْنَةً». «نگاه بعد از نگاه، تخم شهوت را در قلب می باشد و همان کافی است که بیننده را به فتنه بکشاند» (حر عاملی، ۱۳۶۶ق، ج ۲۰، ص ۱۹۲).

ممکن است منظور از ایجاد فتنه این باشد یک نگاه حرام ممکن است بیننده آن را طوری به خود مشغول کند که دست از خانه و زندگی خود بکشد و چون اسیر هوا و هوس شده به همسر قانونی خود بی اعتنا باشد و کم کم کانون خانواده سردتر و سردتر شود و در آخر منجر به طلاق و جدایی شود.

روایتی از حضرت علی (علیه السلام) می باشد که «صِيَانَةُ الْمَرْأَةِ أَنْعَمَ لِحَالِهَا وَأَدْوَمَ لِحَمَالِهَا» «حفظ حجاب زن به حال خودش سودمندتر و موجب پایداری بیشتر زیبایی اوست» (تمیمی آمدی، ۱۴۱۰ق، ص ۴۱۸).

لطافت و زیبایی جوانی، باعث پیشگی پاس داشته می شود. خودنمایی دختران سبب انتخاب و گزینش غلط و نادرست آنان در ازدواج می گردد، و غفلت از معیارهای اصولی و سازنده در انتخاب همسر، مانع واقع بینی شده و در نتیجه پس از ازدواج و گذشت مدت زمانی متوجه شکست در ازدواج شده و به تدریج میان آنان و شوهرانشان فاصله می افتد و سرانجام کارشان به طلاق کشیده خواهد شد.

نتیجه گیری

آنچه که از آیات کریمه و روایات شریفه در مورد آثار رعایت حجاب در جامعه اسلامی برداشت می شود این است که با رعایت حجاب جامعه استوار می ماند، نسل بعدی سالم می ماند، زمینه برای انجام گناه فراهم نمی شود و آرامش در سطح جامعه برقرار می شود. و از پیامدهای اجتماعی حجاب این است که در سایه حجاب و عفت است که نیروی کار و فعالیت به هدر نمی رود، تهمت و سوءظن در جامعه رواج پیدا نمی کند، فساد اخلاقی کاهش می یابد، و آمار طلاق کاهش چشمگیری می یابد.

فهرست منابع و مآخذ

- قرآن کریم، ناصر مکارم شیرازی.
- نهج البلاغه، محمد دشتی.
- ابن بابویه، محمد بن علی، عیون الاخبار الرضا (ع)، لاجوردی، مهدوی، ج ۲، تهران: نشر جهان، ۱۳۷۸ق.
- ابن شهر آشوب مازندرانی، محمد بن علی، مناقب آل علی (ع)، ج ۴، قم: علامه، ۱۳۷۹ق.
- اکبری، محمد رضا، حجاب در عصر ما، چاپ ششم، تهران: پیام آزادی، ۱۳۸۹ ش.
- بروجردی آقا حسین، جامع الاحادیث شیعه، ج ۲۵، تهران: فرهنگ سبز، ۱۳۸۶ق.
- تمیمی آمدی، عبد الواحد، غرر الحکم و دررالکلم، چاپ دوم، قم: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۱۰ق.
- حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، جلد ۲، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۶ش.
- _____، هداية الأمة الى احکام الأئمة (ع)، بنیاد پژوهش اسلامی، ج ۷، مشهد: آستانة الرضویة المقدسة، ۱۴۱۴ق.
- طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج علی أهل اللجاج، ج ۲، مشهد: نشر مرتضی، ۱۴۰۳ق. .
- عربضی، علی بن جعفر، مسائل علی بن جعفر و مستدرکاتها، قم: مؤسسه آل البيت (ع)، ۱۴۰۹ق.
- قرائتی، محسن، تفسیر نور، ج ۱۰، چاپ یازدهم، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۳ش.
- قمی، عباس، سفینة البحار، ج ۴، قم: اسوه، ۱۴۱۴ق.
- مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، مرآة العقول فی شرح أخبار آل الرسول، سید هاشم رسولی محلاتی، ج ۱۵، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۴ق.
- منسوب به جعفر بن محمد (ع)، مصباح الشریعة، بیروت: اعلمی، ۱۴۰۰ق.
- نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل، جلد ۱۴، قم: مؤسسه آل البيت (ع)، ۱۴۰۸ق.
- ورام، زاهد ابی الحسین، تنبیه الخواطر و نزهة النواظر معروف به مجموعه ورام، ج ۲، تهران: بی نا، ۱۳۷۶ ش.